

Fjild-en-kolken rûntsje

Kleasterrûntsje fietsroute

vanuit Metslawier

(ongeveer 30 km.)

Dit fietsrondje kan ook bij andere kerken langs de route worden gestart op alle zaterdagen, als de kerkdeuren openstaan voor Tjerkepaad.

>> <<

Metslawier is een terpdorp. De oude kern met straten is bewaard gebleven. Dit geeft een beeld van de inrichting van een terpdorp in vroegere tijden. Het centrum rondom de kerk is nu een beschermd dorpsgezicht.

In 1570, tijdens de Allerheiligenvloed, stond het water tot in de kerk. Daarna is een groot gebied ten noorden van het dorp ingepolderd. Het is nu vrijwel onvoorstelbaar dat in deze omgeving de zee vaak vrij spel had.

De bekendste inwoner ooit is

1 **Balthasar Bekker (1634-1698).**

Zijn vader was hier predikant. Balthasar studeerde in Groningen en Franeker en werd in 1657 beroepen in Oosterlittens. Hij stond kritisch tegenover de leer van de kerk. In 1682 was een komeet te zien, die volgens het volksgeloof een ramp aankondigde. Bekker ageerde hiertegen. In 1691 schreef hij zijn beroemde boek *De betoverde wereld*. Hierin verzette hij zich tegen het geloof in heksen, spoken, duivels en magie en stak de draak met toverij. Hij legde uit dat als er in de bijbel sprake is van een duivel, dit verwijst naar de kwade neigingen van mensen. Dit bracht hem in conflict met de kerk en hij werd afgezet als predikant (in Amsterdam). Hij ligt begraven in Jelsum, in het familiegraf van zijn tweede vrouw Froukje Fullenius. Ruim een maand na zijn dood werd hij toegelaten als lid van de Royal Society in Londen, een club van prestigieuze wetenschappers.

Balthasar Becker (1634-1698)

Titelblad De betoverde wereld

De **Dorpskerk** van Metslawier is gebouwd in 1776. Uit die tijd stamt ook de preekstoel en een herenbank. Er zijn een grafkelder en diverse oude zerken. Zelfs één met een tekst in het oud-Fries. De luidklok is uit 1711 en gegoten door Petrus Overney. Het orgel, afkomstig uit Spannum, is in

1819 gebouwd door Jan Reinders Radersma en Lambertus van Dam. In 1913 werd het ² hier in de kerk geplaatst.

→ Start: Vanaf de kerk naar de B. Bekkerstrjitte gaan en deze naar het oosten blijven volgen. EW RA (= Dongerawei), bij rotonde fietspad blijven volgen en langs N358 richting Ee (= Humaldawei). Voor dorpscentrum Ee RA (= Achterwei), LA (= Grutte leane), EW (= Omgong), naar de Sint-Gangulfuskerk. Voor bezoek vlasmuseum naar weg ten zuidwesten van kerk (= Keareweare), 1e weg RA (= Foeke Sjoerdsstrjitte), nr. 9 (= Vlasmuseum Braakhok).

Ee is een terpdorp en het centrum is een beschermd dorpsgezicht. De Sint-Gangulfuskerk is 13e eeuws. Aan de buitenmuren bevinden zich consoles in de vorm van mensengezichten en dierenkoppen. De kerk is een rijksmonument. In het Vlasmuseum Braakhok wordt de bewerking van het vlas tot linnen of olie gedemonstreerd.

Bergsmawei 3

Plaats

leuwier

Hervormde of Sint-Gangulfuskerk van Ee

Plaats

Ee

Gebouwd in

13e eeuw

Gewijd aan

Sint-Gangulfus

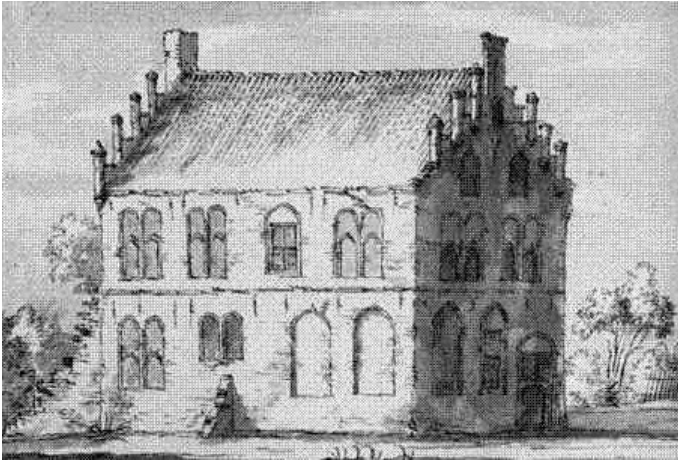
→ Vanaf kerk terug naar Achterwei, bij kruispunt oversteken, RD (= Tibsterwei), bij driesprong RA (=

Tibsterwei), bij driesprong rechts aanhouden, RD, EW LA (= Esonbuorren, blijven volgen en over sluis RD (= Esumazijl), blijven volgen, RD (= Sylsterwei), blijven volgen tot Anjum, RD (= Mûnebuorren), RD en 2e weg LA (=Pheiferbuorren), RA (= Tsjerkestrjitte) naar Michaëlkerk, Tsjerkepaad 2.

- ➔ Vanaf kerk in noordelijke richting naar Brouwerswei, rechts staat Hotel-Restaurant Wad Oars (= Singel 5).

- ➔ Terug naar Tsjerkestrjitte, EW RA (= Pheiferbuorren, 2e weg LA (= Ieldobbewei), EW RA (= Weardwei), blijven volgen, RD wordt Kleasterwei.

Op de Kleasterwei naar rechts, bij de terp, stond het premonstatenzer **nonnenklooster Weerd** of Mariënbos. Ook de naam Templum Domini komt voor. De nonnen werden in de volksmond vaak begijnen genoemd. Klooster Weerd was sinds 1326 bekend en het werd in 1580 vernietigd. De nonnen kregen een speciaal voorrecht, waardoor zij geen accijns betaalden. Hier stond tegenover dat zij één aam (\pm 150 liter) Spaanse wijn, twee aamen Rijnlandse wijn en drie tonnen (één ton = \pm 1000 liter) Hamburger bier moesten leveren. Mogelijk hadden ze een drankenhandel als inkomstenbron. Het terrein is nu, vanwege restanten in de grond, archeologisch beschermd.

Klooster Weerd, tekening J. Stellingwerf (± 1723)

De Premonstratenzer Orde of Norbertijnen

Deze kloosterorde werd in 1121 gesticht door Norbertus van Xanten in Prémontré. Dit ligt in Picardië in het noorden van Frankrijk.

De Norbertijnen werden ook wel witheren genoemd, omdat ze een wit habijt droegen. Zij richtten zich, naast contemplatie, vooral op het praktische leven en de zielzorg. De leden werken ook nu nog vaak in parochies en worden dan witte pastoors genoemd.

- ➔ Einde Kleasterwei RA (=Keechsdyk) blijven volgen, LA en Lauwersseewei oversteken **!let op bij wegoversteek!** RD (= Kûpwei), LA (= Achterwei), 2e weg RA (= Tsjerkestrjitte) naar de kerk.

De **Sint Johanneskerk** van Morra is een 13e eeuws kerkgebouw met een neoclassicistische houten geveltoren uit 1843. De luidklok werd in 1659 gegoten door Jurjen Balthasar. In de kerk staat o.a. een epitaaf (1625), een herenbank (1622) en een preekstoel (1849). Het orgel

(1740) is gemaakt door Johann Michael Schwartzburg, die eerder als meesterknecht assisteerde bij de bouw van het orgel in de Grote Kerk te Leeuwarden.

Morra was vanouds een agrarisch dorp met boerderijen en en staten. Een state is een boerderij met zeggenschap in het wereldse bestuur. Deze staten, waaronder het klooster Weerd, hadden het voorrecht bij toerbeurt het kerkvoogdijdschap over de kerk van Morra uit te oefenen. De naam Morra is te herleiden tot het Friese woord *moars* en betekent moeras of zompig land.

Morra vormt nu met Lioessens een dubbeldorp. Om de leefbaarheid ook voor de toekomst te bevorderen zijn enkele projecten gestart: over wonen, zorg en energie. Het doel is de inzet van jong en oud. Met elkaar vormen zij een dorpsgemeenschap, die zoveel mogelijk zelfvoorzienend is.

- ➔ Tsjerkestrjitte vervolgen, EW LA (= Bûtenwei), 2e weg RA (= Skyligerwei), LA (= Moarsterwei), EW RA (= Doarpsstrjitte), nr. 50 is kerk Lioessens.
- ➔ Doarpsstrjitte naar westen vervolgen, bij driesprong LA (= Mûnewei), 1e weg RA (= Sânewei), EW RA en RA (= Ropsterwei), EW RA (= De Buorren), nr. 14 is Sint Ceciliakerk, Oosternijkerk.
- ➔ Teruggaan en EW RA (= Mûnewei) **!let op bij wegoversteek!**, wordt Siercksmawei, blijven volgen en in Niawier RA (= De Singel), bij bocht in weg is rechts inrit naar boerderij, waar voorheen klooster Sion stond.

Het **vrouwenklooster Sion** werd ook wel Onze Lieve Vrouwe ten Dale genoemd. (Dit om het te onderscheiden van het klooster Sion of Onze Lieve Vrouwe ter Berge bij Dokkum.) Sion bij Niawier was een cisterciënzer klooster in 1180 gesticht vanuit klooster Klaarkamp. Het was een vrouwenklooster, toch waren er ook mannelijke kloosterlingen. Zowel vrouwen als mannen waren er in de loop van de tijd prior. De prior benoemde de dorpspastoor van Niawier. Vrijwel alle dorpsgrond was eigendom van het klooster. In de 16e eeuw bezat het meer dan 2200 pdm. land. Het klooster had via het riviertje de Paesens een verbinding met zee. In 1571 werd het door de watergeuzen geplunderd. In 1938 werd op het terrein een gebeeldhouwd kapiteel gevonden. Dit staat nu in het kerkmuseum te Janum.

Op de plek van het vroegere klooster staat nu een boerderij in een bijzondere bouwstijl. Waarschijnlijk zijn nog aanwezige kloostermoppen gebruikt.

De Cisterciënzer Orde of Bernardijnen

Deze kloosterorde werd in 1098 gesticht in Citeaux. Dit ligt in Bourgondië, in het oosten van Frankrijk. Het was een reactie op de slechte naleving van de Regels van

Benedictus: armoede, kuisheid en gehoorzaamheid. De belangrijkste abt was Bernard van Clairvaux (1090-1153). Het levensmotto van de kloosterlingen was: ora et labora (bid en werk). Het latijnse woord voor Citeaux is Cistercium en zo ontstond de naam cisterciënzers. In Fryslân werden kloosterlingen, naar hun habijt, schiere monniken genoemd. Sinds 2015 wordt een nieuwe vestiging van de cisterciënzers op Schiermonnikoog onderzocht.

- ➔ De Singel blijven volgen, EW LA (= Bartenswei, EW LA (= Grytmanswei, wordt Siercksmawei), RA (= Bornensisstrjitte), LA (= Tsjerkepaad) naar kerk.
- ➔ Vanuit kerk Tsjerkepaad vervolgen, EW LA (= Terpstrjitte), EW RA (= Mearswei, wordt Stationswei), blijven volgen tot centrum Metslawier, EW RD naar café Veldzicht (= Roptawei 14).

Tsjerkepaad 4

Plaats	Niawier
Gebouwd in	1678
Restauratie(s)	1817

De Buorren 14

Plaats	Oosternijka
--------	-------------

Gebruikte afkortingen:

- ➔ = routebeschrijving / EW = einde weg / LA = linksaf / RA= rechtsaf / RD = rechtdoor